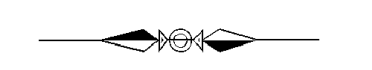

מסורת הש"ם עם הוספות

א) זרכות לו: ע"ש יומא פא: ע"ש, צ) [לעיל לא:], ג) [ע"י תוספות לעיל ל. ד"ה משום], ד) פסחים לת., ה) [שם], ו) [שם לו:], ז) [לעיל כו: וש"נ], ח) מע"ש פ"א מ"ב, ט) [וע"י חסי' קדושין נג: סד"ה אהו וע"ע תוספות זכורות ט: ד"ה ומנן].

תורה אור השלם
א) וְלִקְחֶתֶם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר פַּתַּת תְּמָרִים וַעֲנַף עֵץ עֵבֶת וְעָרְבִי יַחַד וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים: [ויקרא כג, ט]
ב) וְכִי תֵבְאוּ אֶל הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מֵאֵכֶל וְעָרַלְתֶּם עָרְלָתוֹ אֶת פְּרִי שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְהָיָה לָכֶם עֲרֵלִים לֹא יֵאָכֵל: [ויקרא יט, כג]
ג) אָרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכָּנָהּ תֹאכַל בָּהּ לָחֶם לֹא תִחַסֵּר כֹּל בָּהּ אָרֶץ אֲשֶׁר אֲנֶיהָ בְּרֹל וּמִהַרְרִיהָ תִּתְחַבֵּב יַחַשׁוּת: [דברים ת, ט]
ד) רִאשִׁית עֲרֻכְתְּכֶם חֲלָה תְּרִימוֹ תְּרוּמָהּ כְּתֻרֹמֹת תָּזֵן בֵּן תְּרִימוֹ אֲתָהּ: [במדבר טו, כ]
ה) לֹא תֹאכַל עָלָיו תְּמִין שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מִצֹּאת לָחֶם עֹנֵי כִי בְּחֻפּוֹן יִצְאָתָּ מֵאָרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכָּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: [דברים טו, ג]
הגהות וצינונים
א) [צ"ל פרי אחד כלומר אם באת להצריך שנים ושלשה כי היכי דמתנכר לקיחה פרי אחד אמר רחמנא. הרא"ש בסי' י"ז ע"ש] [גליון:] ב) צ"ל בן עזאי וכ"ה בתוס' אמור. ולקמן צ"ל ר' אבהו (פנ"י) לא ע"ב:) ג) [צ"ל הדור כן איתא בערוך ערך הדר ד' (גליון) בדפוס' הידור, ולפינו ע"פ מהרש"ל ועיי' רש"י וילקרו"ם: ד] [בערוך איתא הדור] (גליון:) ה) צ"ל ש"ל (גליון:) ו' [בכ"מ פי' מהל' ביכורים דין ד' לא נזכר בר אבין וכתב דהלכתא כר' חייא דהוה רבו דרבי' של רב אסין (גליון) ועי' כס"מ פי' מהל' חומ"מ ה"ח: ו] [צ"ל פסול] (גליון:) ט) צריך למחוק תיבת "לא", וכן ליתא בדפוס': פ) בתוס' הרא"ש מתחיל מכאן דיבור חדש וכי"כ בחשק שלמה: י) ר"מ מ"ז ומהרש"א גורס ומאן דפסיל היינו מדרבנן (גליון), והוא עפ"י נוסח ישן בתוס' ועיי"ש מה שמבאר. ולפינו הוא ע"פ רש"ל. ובחשק שלמה מגיה ומתניתין דמכשיר: כ) בדפוס' נוסף דנפקא ל' דאין יוצאין:

לולב הגזול

גב' פרי עין. שהעץ כפרי זטעס שוה: ממשמע שנאמר ונטעתם. וכתיב זכופיה לא יאכל איני יודע דזעץ מאלל משתעי קרא: חייבין בערלה. ללא תימא מין ירק הוא מפני שהוא עץ שפל כמין רוחם שאינו גבוה מן הארץ: לא תחסר כל בך. ולמדך האי עץ מאלל לאפילו פלפלין ככלל: ננקוט חדא.

גרעין אחד: לא מינכרא לקיחתה.

מתוך קוטנה: הדיר. פרי עץ שדומה אילנו לדיר של לאן: אטו בולחו איזני לית בהו פירות גדולים וקטנים.

והלל כל תפוחי אילן אחד אינן שוות: ה"ק עד שבאים קטנים בו. כלומר האי גדולים וקטנים לאו של שנה אחת קאמר אלא גדולים של אשתקד וקטנים של שנה זו שהאחרוג דר וגדל צאילנו שתים ושלש שנים וכשצאין וחונטין של עכשיו עדיין גדולים לאשתקד קיימין זו. הדר. והיא

היא דרבי אלא צמשמעותא פליגי מר דריש ליה לשון דיר ומר דריש ליה לשון דירה: לפי שאין בה היתר אכילה. ורחמנא אמר לכס הראוי לכס ככל דרבי הנאחו: לפי שאין בה דין ממון. שאינו שוה פרוטה לחיסורי הנאה הוא הלכך לאו שלכס הוא: קא סלקא דעתיה מאן דבעי היתר אכילה. אי הוי ציה היתר אכילה כגון מעשר שני צירושלים לא זעי דין ממון דאע"פ שאין ממונו לרבי מאיר דאמר צקדושין (דף נג:–) מעשר שני ממון גבוה הוא ואינו נכסי הדיוט לקדש זו אשה^[כ] כשר ללכת צו: ומאן דבעי דין ממון לא בעי היתר אכילה. ומכשיר אחרוג של טצל שאסור צאכילה ומותר צהנאה: אלא למ"ד לפי שאין בה דין ממון. אצל היתר אכילה לא צעינן ומשום דין ממון קרינא ציה לכס: הרי מסיקה לזו תחת תבשילי. כדאמרין (בשבת דף כה:–) תמן לו ולא לאורו מכלל דבת אורו הוא: אלא בהיתר אכילה דכ"ע לא^[כ] בעינן. ואפילו יש צה דין ממון לא מתכשרין צלא היתר אכילה דכיון דלא חזיא לכל דרכי הנאה לאו לכס הוא: דין ממון לא בעינן. אס מותרת צאכילה כגון מעשר שני צירושלים ואליצא דרבי מאיר כשר ומתניתין דקתני של מעשר שני צירושלים כשר אפילו כר' מאיר דאמר מעשר שני ממון גבוה הוא מתוקמא: דין ממון גמי בעינן. ומעשר שני לר' מאיר פסול ומתני' דקתני כשר רצנן היא דאמרני ממון הדיוט הוא ומקדשין צו את האשה: תפתיים דר' אסי הוא דאמר לפי שאין בה דין ממון. וא"נ איכא היתר אכילה דין ממון גמי צעינן ושל מעשר לר' מאיר פסול: אין יוצא בה ידי חובתו בפסח. ידי חזנת אכילת מנה לילה הראשון ולקמן פריך מי כתיב מלכתס: פטורה מן החלה.

דכתיב עריסותיכם והאי דגבוה היא ואע"ג דאיכא היתר אכילה כיון דלית צה דין שאר ממון לאו ידידה הוא: והיה

שני לדברי ר' מאיר פטורה מן החלה לדברי חכמים יחייבת בחלה מתקיף לה רב פפא בשלמא עיסה כתיב^[כ] ראשית עריסותיכם אחרוג גמי כתיב לכם^[כ] מעשר שני לדברי ר' מאיר אין אדם יוצא בה ידי חובתו ביו"ט דאמר ר' מאיר אין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח^[כ] עיסה של מעשר יוצא בה ידי חובתו בפסח^[כ] עיסה של מעשר שני לדברי ר' מאיר פטורה מן החלה לדברי חכמים יחייבת בחלה מתקיף לה רב פפא בשלמא עיסה כתיב^[כ] ראשית עריסותיכם אמר רבה בר שמואל ואיתימא רב יימר בר שלמיא אתיא לחם לחם כתיב הכא^[כ] לחם עוני וכתיב התם

והיה

כולהו מודו וי"ל דלא דמי דהא דאין יכול ללכת צאחרוג של טצל דהוי כמו אחרוג דשותפין שיש

פרק שלישי

סוכה

לה.

ללמדך שהפלפלין חייבין בערלה. ללא תימא מין ירק הוא מפני שהוא עץ שפל כמו רוחם שאינו גבוה כך פי' צקונטרס וקשיא דלא צהכי תליא מלחא וכמה ענים שפלים הם שיש להם תורת אילן אלא היינו טעמא משום דאמרין פ' צתרא דיומא (דף פא: וש) כס פלפלי ציומא דכיפורי פטור

ופריך מהך דפלפלין חייצין צערלה ומשני הא צרטיצתא הא ציצשתא וס"ד כיון דסופו ליצא אפילו רטיצתא פטורין וא"ת ומגלן דקרא צפלפלין אימא אחרוג ואימא תלתן דאחרוג טעם עלו ופריו שוה כדאמר הכא וכן תלתן כדאמרין צצילהי פ' קמא דציה (דף יג.) וי"ל אחרוג אין זה חידוש אס הוא חייצ צערלה ומלתן מין ירק הוא מדחשיצ כלאים צכרס כדחנן צמס' ערלה (פ"ג מ"ו) ומייתי לה צריש ציה (דף ג.) וצצילהי הערל (יצמות דף פא. וש) מי שהיו לו חצילי תלתן של כלאי הכרס:

לפי שאין בו היתר אכילה. ורחמנא אמר לכס הראוי לכס ככל דרבי הנאחו ואף על גב דגצי תרומה טמאה דרשינן פ' צמה מדליקין (שבת דף כה:–) מדכתיב לך שלך תהא להסיקה תחת תצצילך כיון דנטמאת ואסרה הכחוצ שיך לדרוש לך ידידה לגצי שאר הנאחו כמו לכס דלולצ דלא שיך ציה אכילה וא"ת גצי לולצ של אסרה ושל עיר הנדחת (לעיל לה.) למה לן טעמא דמיכתת שיעוריה תיפוק ליה משום דצעינן דין ממון דאפילו מאן דלא חייש הכא גצי אחרוג לדין ממון היינו משום דעיקרו לאכילה אצל לולצ דלית ציה אכילה כתיב לכס ידידה לענין דין ממון וי"ל דנקט דמיכתת שיעוריה כדי לפסול צי"ט שני וא"ת אחרוג של ערלה תיפוק ליה דמיכתת שיעוריה דמנאמו צשרפה דקחשיצ ליה צתמורה פרק צתרא (דף לג:–) צהדי נשרפין ואמרין התם הנשרפין לא יקצרו ואפשר דאפילו מדאורייתא הויא ערלה צשרפה דילפינן לה מכלאי הכרס דכתיב צה פן תקדש ודרשינן (חולין דף קטו.) פן תוקד אש ומהאי טעמא גמי פסול אחרוג של תרומה טמאה דמנאמה צשרפה ולמה לן טעמא דהיתר אכילה וי"ל דודאי לא היה צריך אלא נחלקו צהנך טעמי לענין ערלה משום דנפקא מינה לענין מעשר שני כדמסקינן^[כ] איכא צינייהו מעשר שני ואליצא דרבי מאיר (ומאן דמכשיר היינו אליצא דרצנן^[כ]) והוה מצי למימר גמי מעשר שני צגזלין ואליצא דכולי עלמא דדמוכת צסוף חלק (סנהדרין דף קיג:–) שהוא ממון גבוה^[כ]:

אתיא לחם לחם. תימה צפרק כל שעה (פסחים דף לה:–) דאין יוצאין ידי מנה צטצל מדכתיב לא תאכל עליו מנא יאל מי שאיסורו עליה משום צל תאכל טצל תיפוק ליה משום דצעינן מנה משלכס וטצל לא חשיצ לכס כדמוכת הכא גצי אחרוג דעד כאן לא פליגי צית שמאי וצית הילל אלא צדמאי משום דאי צעי מפקר ליה לנכסיה והוי עני וחזי ליה אצל צטצל ודאי לכהן וללוי צו חלק ודמי לאחין שקנו אחרוג

עין משפט

גר מצוה

זה א מיי פ"ח מהלכות לולב הלכה ז:

זו ב מיי פ"ו מהלכות מנה הלכה ח:

זו ג מיי פ"ו מהלכות ציכורים הלכה ד:

רבינו חננאל

ת"ר פרי עין הדר עץ

שטעם עצו ופריו שוה הוי

אומר זה אחרוג ואימא

פלפלין ללמד שהפלפלין

חייבין בערלה ואסיקנא

הדר באילנו משנה לשנה

הוי אומר זה אחרוג. של

אשרה ושל עיר הנדחת

פסול. משום דהוה ליה

מצוה הבאה בעבירה. של

ערלה פסול מ"ט פליגי

בה ר' חייא בר אבא ור'

אסי חד אמר לפי שאין בה

היתר אכילה ולא חיישינן

לדין ממון וחד אמר בעינן

גמי שיהא בה דין ממון.

מאי בינייהו איכא

בינייהו אחרוג של מעשר

שני ביירושלים ואליבא

דר' מאיר דאמר במסכת

קדושין מעשר שני ממון

גבוה הוא למ"ד בערלה

פסול לפי שאין לו בה

היתר אכילה באחרוג של

מעשר שני ביירושלים

כשר שהרי יש לו בה

היתר אכילה למ"ד אסור

הערלה לפי שאין בו דין

ממון ה) דא"ר אסי אחרוג

של מעשר שני לדברי ר'

מאיר אין אדם יוצא י"ח

ביו"ט לדברי חכמים אדם

יוצא בו ביו"ט תסתיים:

גופא אי"ר אסי אחרוג של

מעשר שני לדברי ר' מאיר

אין אדם כו' וכן מצה וכן

עיסה. ואתקפא עליה

בשלמא עיסה כתיב

עריסותיכם ואחרוג גמי

כתיב לכם משלכס דבעינן

ממונכס ומעשר שני

לדברי ר' מאיר ממון גבוה

הוא אלא מצה מי כתיב

מצתכס. ושנינן יליף

חשק שלמה על ר"ח

ה) נראה דל"ל אחרוג של

מע"ש פסול תסתיים דר' אסי

דאמר לפי שאין צה דין ממון

דא"ר אסי וכו'.

גליון הש"ם

גמ' שכן בפ"שון יוויג. כעין זה שבת דף סג ע"ג

וש"נ: תוס' ד"ה לפי שאין בו'. עיין חולין דף

קטו ע"ג תוס' ד"ה כלאי הכרס:

ליקוטי רש"י

שהפלפלין חייבין בערלה. מין אילן הוא

וימא פא:]. הדר באי"נו משנה לשנה.

מהכא שמעינן דאחרוג אמר קרא שאין פרי אחר

עושה כן [לעיל לא:]. ומצה ש' מעשר בו' ואפילו

לדברי ר"מ בו'. ואפילו לא דריש עוני לשון אינונת

צעינן מנה שלו ולא של צנינן

גבוה [פסחים לת.]. רבי מאיר.

לדאמר צפרק שני דקדושין (דף נד:–). מעשר ממון

גבוה הוא פטורה מן החלה כדמפרש

דעריסותיכס כתיב ולא של גבוה

נשם לו:]. פ"ב משפ"ב. להוציא את הגזול ואת השאול [לעיל

כד:].